

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Тетяна Герлянд

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійної освіти НАПН України, <https://orcid.org/0000-0002-7991-0431>, e-mail: Alfina_G@ukr.net

Реферат:

Актуальність: в умовах реформування сучасної української освіти, переходу на здійснення багаторівневої підготовки професійних кадрів, конкурентоспроможності фахівців на ринку праці, особливу актуальність набуває проблема компетентнісного підходу. У свою чергу, професійна компетентність майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг є інтегральною характеристикою, яка визначає здатність особистості вирішувати типові професійні завдання та проблеми, які виникають в реальних ситуаціях професійної діяльності за допомогою використання отриманих знань та вмінь, набутого професійного та особистісного досвіду, цінностей та нахилів із конкретної професії в галузі сфери послуг.

Мета: проаналізувати підходи до визначення суті і змісту дефініції «професійна компетентність майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг» в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Методи: *теоретичні:* аналіз, синтез, узагальнення наукових праць з проблеми професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників в закладах професійної (професійно-технічної) освіти й офіційних документів – для визначення теоретико-методологічних основ феномену; *вивчення та узагальнення педагогічного досвіду* з метою вибору педагогічного інструментарію – для розвитку професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг; *порівняння* – з метою визначення підходів до розв'язання досліджуваної проблеми; *моделювання* – з метою проектування моделі розвитку професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг у процесі професійної підготовки.

Результати: розглянуто суть та зміст дефініції «професійна компетентність майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг»; виявлено і проаналізовано різноманітні підходи науковців щодо визначення поняття професійної компетентності та його складових елементів; охарактеризовано різноманітні підходи вчених до класифікації структурних елементів професійної компетентності майбутнього фахівця, за допомогою яких можна визначити його конкурентоспроможність на ринку та забезпечити його успіх у галузі сфери послуг.

Висновки: визнано, що професійна компетентність виступає показником внутрішнього, суб'єктивного змісту особистості, є результатом цілеспрямованої внутрішньої праці, її індивідуальною професійною характеристикою, в процесі якої зовнішнє проходить через суб'єктивність особистості, переробляється та засвоюється нею, породжуючи усвідомлене вміння у конкретній ситуації вирішити конкретну професійну проблему та завдання, здатність самовдосконалюватися у своїй праці; обґрунтовано підходи до визначення суті і змісту дефініції «професійна компетентність майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг» в умовах сучасних освітніх трансформацій (особистісно орієнтований; системний; діяльнісний; компетентнісний, інтегрований).

Ключові слова: професійна компетентність, заклади професійної (професійно-технічної) освіти, сфера послуг, кваліфікований робітник, професійна підготовка, освітня траєкторія.

Вступ. Євроінтеграційні процеси в Україні спричинили значні соціально-економічні перетворення в галузі сфери послуг, орієнтуючи її

на задоволення диференційованих запитів суспільства. Відповідно актуалізувалася проблема формування нового іміджу майбутніх

кваліфікованих робітників як всебічно розвинених особистостей, здатних до вибору й проєктування індивідуальної освітньої траєкторії, навчання впродовж усього життя, застосування творчих підходів до власної професійної діяльності.

Водночас роботодавці стверджують, що їм бракує висококваліфікованих робітників, здатних професійно розвиватися відповідно до вимог сфери послуг, вдосконалювати набуті професійні якості. Сьогодні особливого попиту на ринку праці має компетентний людський ресурс, тобто фахівці, які ґрунтовно підготовлені до практично-творчого виконання комплексних завдань у межах своєї професійної діяльності. А однією з найактуальніших вимог до таких робітників визначають їхню спрямованість на професійний успіх, тобто якісне виконання трудових зобов'язань та навичок.

Джерела. Незважаючи на те, що дослідженням феномену професійної компетентності активно займалися чимало вітчизняних вчених (С. Гончаренко, Р. Гуревич, Н. Клокар, В. Лозова, П. Лузан, В. Радкевич, Л. Тархан та ін.), на жаль, можна констатувати, що у педагогічній науці за сучасних умов спостерігається відсутність єдності думок у визначенні суті цього терміну. Його структура, змістовне наповнення, різноманітні підходи до тлумачення поняття «професійна компетентність» пояснюються його динамічністю та багатоаспектністю. Обумовлюється це, насамперед, тим, що вивчення дефініції «професійна компетентність» у сучасній педагогічній науці характеризується недостатністю науково-теоретичних уявлень щодо суті, структури та змісту цього поняття. Хоча вищезгаданий термін широко увійшов у сучасний практичний обіг, у тому числі й науково-педагогічний тезаурус, але потребує належного наукового осмислення, розмежування з іншими, близькими за значенням поняттями та термінами.

Для того, щоб зрозуміти визначення цього терміну, зазначимо, що обґрунтовуючи існуючі численні підходи вчених до його розуміння, можна виділити дві точки зору потрактування дефініції «професійна компетентність» – це: здатність особистості діяти відповідно зі стандартами або певні характеристики особистості, які дозволяють їй досягнути відчутних результатів у власній професії. Першу точку зору умовно називають функціональною, оскільки вона зосереджена на описі конкретних завдань та очікуваних від них результатів, а друга – особистісна,

тобто така, що враховує певні якості особистості, які в сукупності забезпечують її успіх у кар'єрі.

Мета статті проаналізувати підходи до визначення суті і змісту дефініції «професійна компетентність майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг» в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Методи: *теоретичні:* аналіз, синтез, узагальнення наукових праць з проблеми професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) й офіційних документів – задля визначення теоретико-методологічних основ феномену; *вивчення та узагальнення педагогічного досвіду з метою вибору педагогічного інструментарію* – для розвитку професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг; *порівняння* – з метою визначення підходів до розв'язання досліджуваної проблеми; *моделювання* – з метою проєктування моделі розвитку професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг у процесі професійної підготовки.

Результати й обговорення. В основі більшості сучасних моделей спеціаліста зосереджуються ключові компетенції, цей термін уведений до наукового обігу наприкінці минулого століття Міжнародною організацією праці. Воно тлумачиться як загальна здатність особистості мобілізувати в процесі власної професійної діяльності набуті нею знання та вміння, а також використовувати узагальнені способи виконання цих дій (Кравець, 2018).

У свою чергу, поняття «компетентність» в наукових словниках потрактовується як «оволодіння особистістю знаннями та досвідом у певній галузі» (Нестерова, 2012). Сьогодні існують різноманітні думки вчених до трактування цієї наукової категорії. Суть цього поняття ґрунтовно досліджувалася О. Бондаревською, Ю. Козловським, О. Маринич, Л. Мітіною, Л. Хоружою та іншими. Здійснений аналіз педагогічної та психологічної літератури з цього питання дозволив констатувати наступне: професійну компетентність можна розглядати як певну інтегральну якість особистості, яка має у своїй структурі певний комплекс професійних знань, вмінь та навичок, а також засобів узагальнення різноманітних рішень у виконанні поставлених професійних завдань. Основним джерелом цього процесу виступає професійне навчання та досвід.

Енциклопедія освіти (2021) потрактовує дефініцію «професійна компетентність» як процес оволодіння особистістю необхідним комплексом знань, умінь та навичок, що визначаються рівнем сформованості професійної діяльності, спілкування особистості як носія означених цінностей, ідеалів та свідомості. Вона розглядається як: процес і результат творчої професійної діяльності; інтегрований показник особистісності фахівця, зумовлений рівнем реалізації професійної спрямованості його праці; відображає якості особистості, якими вона має оволодіти; саме останні забезпечують її обізнаність, авторитетність у різноманітних сферах життєдіяльності, спрямованих на успіх у професії.

Існують також різноманітні погляди вчених на структуру цього поняття. Наприклад, Є. Брюховецька (2013) говорить про те, що наявні професійні знання особистістю неможливо увесь час репродукувати, а вміння, наприклад, треба ефективно застосовувати у результаті отримання нею конкретних знань на практиці, тобто до самого терміну професійної компетентності дослідницею включено не лише позицію «знання», а також «види та способи здійснення певної професійної діяльності».

Дослідниця В. Білик (2010) професійну компетентність обґрунтовує як спеціальну підструктуру особистості, зміст якої складають певні знання та досвід особистості, що постають перед нею, у вирішенні виробничо-технічних та організаційних управлінських завдань.

У свою чергу, Р. Гуревич та М. Кадемія (2013) характеризують термін «професійна компетентність» як певну інтегральну якість особистості, яка формується на засадах професійно-ціннісних орієнтацій і здатності до створення людиною концепції розвитку власного мислення та самосвідомості. Структуру її становлять знання, здібності, спрямованість особистості, що базуються на інтелекті, творчості, загальній культурі, професіоналізмі тощо.

Поняття професійної компетентності уособлює також поєднання теоретичної та практичної готовності особистості до здійснення власної трудової діяльності, яка характеризує її професіоналізм. Зокрема, зміст професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників закладів П(ПТ)О сфери послуг презентується в їхній кваліфікаційній характеристиці, тобто певній нормативній моделі компетентності, яка демонструє сукупність їхніх професійних знань, умінь, навичок. Кваліфікаційна характеристика при

цьому активно виступає певною сукупністю спільних вимог до здобувача освіти на рівні його теоретичного та практичного досвіду.

Структура професійної компетентності може розкриватися через певні професійні вміння, тобто здатність особистості діяти впевнено, при цьому безпосередньою ця компетентність є інтегральною характеристикою її якостей, які відображають рівень знань, умінь та навичок, достатніх для здійснення означеного виду діяльності та пов'язані з прийняттям нею певних професійних рішень (Radkevych & est., 2020).

Ми погоджуємось з О. Дубасенюк (2015), яка основними компонентами професійної компетентності визначає: соціально-правову – тобто сукупність знань та умінь у галузі взаємодії з суспільними інститутами та спільнотами людей, а також оволодіння певними прийомами професійного спілкування та поведінки; персональну компетентність – здатність особистості до постійного професійного зростання та підвищення кваліфікації, а також реалізації у професії; спеціальну компетентність – підготовленість до самостійного виконання конкретних видів власної діяльності, вміння вирішувати типові професійні завдання та оцінювати результати власної професійної діяльності, а також здатність самостійно набувати нових знань та умінь по спеціальності; аутокомпетентність – адекватне уявлення особистості про власні соціально-професійні характеристики та оволодіння конкретними технологіями подолання професійних деструкцій; екстремальну компетентність – здатність діяти та знаходити рішення в ускладнених професійних умовах, тобто при аваріях, порушеннях технологічних процесів тощо. При цьому саме професійна компетентність буде оцінюватися рівнем сформованості професійних умінь та знань особистості майбутнього кваліфікованого робітника.

З позицій основних операційних функцій майбутнього кваліфікованого робітника сфери послуг можна виділити наступні групи його умінь: гностичні (пізнавальні вміння в галузі набуття особистістю суспільних, професійних, виробничих знань, які передбачають отримання нею інформації нової, виділення головного, суттєвого з неї, узагальнення і систематизація власного професійного досвіду, а також досвіду новаторів та раціоналізаторів на виробництві); дидактичні вміння (загальнопрофесійні вміння визначати конкретну мету навчання, відбір адекватних його форм, методів та засобів, конструювання

конкретних виробничих ситуацій, пояснення навчально-виробничого матеріалу, демонстрація технічних об'єктів та прийомів своєї роботи); організаторсько-методичні вміння (реалізовуватися у навчанні, формувати позитивну мотивацію до нього, організація власної професійної діяльності, встановлення професійно виправданих взаємовідносин у колективі, організація самоврядування); прогностичні вміння (прогнозувати успішність навчання, що включає діагностику (аналіз особистістю виробничих ситуацій, побудову альтернативних моделей професійної діяльності, проектування на перспективу власного розвитку як професіонала, контроль за процесом та моніторинг результатів свого навчання); рефлексивні вміння (здатність до самопізнання, самооцінка майбутньої професійної діяльності, самоактуалізація); спільні професіональні вміння (здатність читати та якісно накреслити виробничі схеми, технічні діаграми, виконувати розрахунково-графічні роботи, визначати економічні показники виробництва); конструктивні вміння (здатність до розробки технологічних процесів, складання технологічних карт на виробництві тощо); технологічні вміння (аналіз конкретних виробничих ситуацій, планування, раціональна організація технологічного процесу на підприємстві, експлуатації технологічних пристроїв)); виробничо-операційні вміння (трудова вміння); спеціальні вміння (вузькопрофільні вміння, у нашому випадку, в межах галузі сфери послуг).

При дослідженні структури професійної компетентності, на нашу думку, доцільним може бути її взаємодія з основними функціями трудової діяльності майбутнього кваліфікованого робітника. Як відомо, реалізація професійних функцій потребує від нього різносторонній компетенцій: ґрунтовних професійних знань та умінь, певних виробничих навичок з робочої професії, якісної підготовки до здійснення трудової діяльності на виробництві тощо.

Така робота потребує від нього формувати наступні особистісні професійні якості: тобто якості, що відображають загальну та професійну спрямованість його особистості (принциповість, відповідальність, працьовитість, відданість справі); риси інтелектуальної сфери (кмітливості, допитливості, уміння бачити та виділяти головне, логічності мислення тощо); емоційно-вольові якості (володіння собою, витримка, рішучість, вимогливість, стресостійкість); соціально-психологічні (справедливість, ділови-

тість, ввічливість, організаторські здібності); сенсорно-рецептивні (спостереження, детальний розподіл уваги,); риси самосвідомості (впевненість у собі, самокритичність,).

Таким чином, провідними компонентами, на нашу думку, професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг є триада «знання, уміння та навички». Залежно від ступеню їх інтеграції між собою, функціонування та розвиненості цих складових компетентності, можна визначити рівні сформованості професійної компетентності суб'єкта діяльності. Так, наприклад, на початковому рівні, особливого значення набуває навченість здобувача освіти, яка характеризується обсягом отриманих знань, умінь, навичок та засобів їхнього відтворення на репродуктивному рівні. Ступінь навчання, у свою чергу, впливає на вибір форми професійної підготовки й обумовлює успішність навчання здобувача освіти. Такий рівень характеризує професійну підготовленість майбутнього кваліфікованого робітника сфери послуг. А професійна підготовка виступає інтегральним показником, який концентрує у своїй структурі здібності особистості до професійної діяльності, якість якої визначає ефективність роботи навчального закладу (Герлянд, 2011).

На стадії професійної адаптації здобувач освіти набуває професійного досвіду. Подальше удосконалення професійної діяльності призводить до утворення стійких комплексів знань, умінь та навичок, способів вирішення професійних завдань, які є засадами професіоналізму особистості. На стадії майстерності професійна компетентність набуває характеру професіональної культури.

Для розв'язання проблеми формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг доцільним вбачаємо створення такої системи їхньої професійної підготовки, яка б передбачала цілісність, наступність та діалектичний взаємозв'язок всіх освітніх її компонентів; спрямованість змісту кожного окремого освітнього компонента, форм, методів і засобів навчання на формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг; максимальна наближення змісту освіти до потреб професійної діяльності, застосовуючи імітації реальних виробничих ситуацій та методи моделювання (Herliand, 2019).

Отже, під професійною компетентністю

нами розуміється інтегральна характеристика, яка визначає здатність особистості вирішувати типові професійні завдання та проблеми за допомогою використання отриманих знань та вмій, набутого професійного та особистісного досвіду, цінностей та нахилів, які виникають в реальних ситуаціях професійної діяльності. Загально визнано, що професійна компетентність виступає показником-маркером внутрішнього, суб'єктивного змісту особистості, тобто суто її індивідуальною професійною характеристикою. Вона (характеристика) не може розглядатися лише як певний результат усвідомлення різноманітних зовнішніх впливів, перш за все професійних знань. Це певний підсумок цілеспрямованої внутрішньої праці, в процесі якої зовнішнє проходить через суб'єктивність особистості, породжуючи усвідомлене вміння у конкретній ситуації вирішити конкретну професійну проблему та завдання, здатність самовдосконалюватися у своїй праці, перероблятися та усвідомлюватися нею.

Висновки. Отже, доведено, що професійна компетентність виступає показником внутрішнього, суб'єктивного змісту особистості, її індивідуальною професійною характеристикою, є

Список посилань:

- Білик, В. В. (2010). Сутність і структура професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць, 25, 219-225
- Брюховецька, Є. В. (2013). Сутність і структура професійної компетентності. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 3 (56), 12–19.
- Герлянд, Т. М. (2011). Особливості формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. *Молодь і ринок*, 5, 55-58.
- Гуревич, Р. С., Кадемія, М. Ю. (2013). Професійна компетентність педагога – необхідна умова його професіоналізму. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць, 35, 9-14.
- Дубасенюк, О. А. (2015). Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир особистісно-орієнтованої педагогічної освіти. *Проблеми освіти*, 84, 25–30.
- Енциклопедія освіти (2021) / Нац. акад. пед. наук., 2-ге видання, доп. та перероб. Київ : Юрінком Інтер.
- Кравець, С. Г. (2018). [Трансформація ключових компетентностей майбутніх фахівців готельно-ресторанного сервісу в умовах інтернаціоналізації](#). *Молодь і ринок*, 1 (56), 61-67
- Нестерова, Л. В. (2012). Науково-методичні засади професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. *Молодь і ринок*, 6, 48-52.
- Herliand, T. (2019). Professional training of future skilled workers in professional (vocational) education schools based on modular and competence approach. *Scientific herald of the Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine. Professional Pedagogy*, 2(19), 18-23. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.18-23>

Radkevych, V., Kravets, S., Herliand, T., & Kozak, A. (2020). Modern technologies in the development of professional competence in teachers from professional (vocational) education schools. *Journal of Physics: Conference Series*, 1840 012041. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1840/1/012041>

Переклад і транслітерація

Bilyk, V. V. (2010). Sutnist i struktura profesiinoi kompetentnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv [*The essence and structure of the professional competence of future engineers-pedagogues*]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy* [Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience]: zb. nauk. prats, 25, 219-225, [in Ukrainian].

Briukhovetska, Ye. V. (2013). Sutnist i struktura profesiinoi kompetentnosti [The essence and structure of professional competence]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka* [Personal spirituality: methodology, theory and practice], 3 (56), 12-19, [in Ukrainian].

Herliand, T. M. (2011). Osoblyvosti formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh kvalifikovanykh robitnykiv [Peculiarities of formation of professional competence of future skilled workers]. *Molod i rynok* [Youth and the market], 5, 55-58, [in Ukrainian].

Hurevych, R. S., Kademiiia, M. Yu. (2013). Profesiina kompetentnist pedahoha – neobkhidna umova yoho profesionalizmu [A teacher's professional competence is necessary condition for his professionalism]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy* [Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience] : zb. nauk. prats, 35, 9-14, [in Ukrainian].

Dubaseniuk, O. A. (2015). Akmeolohichni pidkhid yak stratehichniy orientyr osobystisno-orientovanoi pedahohichnoi osvity [Acmeological approach as a strategic reference point of personally-oriented pedagogical education]. *Problemy osvity* [Problems of education], 84, 25-30, [in Ukrainian].

Entsyklopediia osvity [*Encyclopedia of education*] (2021). Kyiv : Yurinkom Inter, [in Ukrainian].

Kravets, S. H. (2018). Transformatsiia kliuchovykh kompetentnostei maibutnikh fakhivtsiv hotelno-restorannoho servisu v umovakh internatsionalizatsii [Transformation of key competencies of future hotel and restaurant service specialists in the context of internationalization]. *Molod i rynok* [Youth and the market], 1 (56), 61-67, [in Ukrainian].

Nesterova, L. V. (2012). Naukovo-metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh kvalifikovanykh robitnykiv [Scientific and methodological principles of professional training of future skilled workers]. *Molod i rynok* [Youth and the market], 6, 48-52, [in Ukrainian].

Herliand, T. (2019). Professional training of future skilled workers in professional (vocational) education schools based on modular and competence approach. *Scientific herald of the Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine. Professional Pedagogy*, 2(19), 18-23. <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.18-23>, [in English].

Radkevych, V., Kravets, S., Herliand, T., & Kozak, A. (2020). Modern technologies in the development of professional competence in teachers from professional (vocational) education schools. *Journal of Physics: Conference Series*, 1840 012041. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1840/1/012041>, [in English].

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE QUALIFIED WORKERS IN THE SERVICE SECTOR UNDER EDUCATIONAL TRANSFORMATIONS

Tetiana Herlyand

Doctor of pedagogical sciences, senior researcher, head of the laboratory of professional training technologies at the Institute of vocational education of the National academy of pedagogical sciences of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7991-0431>, e-mail: Alfina_G@ukr.net

Abstract

Relevance: In the context of reforming contemporary Ukrainian education and transitioning to multilevel training of professional staff, the competitiveness of specialists in the labor market, the problem of a competency-based approach becomes particularly relevant. In turn, the professional competence of future qualified workers in the service sector is an integral characteristic that determines the individual's ability to solve typical professional tasks and problems that arise in real-life professional situations by using acquired knowledge and skills, professional and personal experience, values, and inclinations from a specific profession in the service industry.

Objective: To analyze approaches to defining the essence and content of the definition "professional competence of future qualified workers in the service sector" in the context of modern educational transformations.

Methods: Theoretical: analysis, synthesis, generalization of scientific works on the problem of professional competence of future qualified workers in vocational (vocational-technical) education institutions and official documents - to determine the theoretical-methodological foundations of the phenomenon; study and generalization of pedagogical experience to select pedagogical tools - for the development of professional competence of future qualified workers in the service sector; comparison - to determine approaches to solving the researched problem; modeling - to design a model for the development of professional competence of future qualified workers in the service sector during professional training.

Results: The essence and content of the definition "professional competence of future qualified workers in the service sector" were examined; various scientific approaches to defining the concept of professional competence and its components were identified and analyzed; various scientific approaches to the classification of structural elements of the professional competence of a future specialist were characterized, which can be used to determine their competitiveness in the market and ensure their success in the service industry.

Conclusions: It is recognized that professional competence acts as an indicator of the internal, subjective content of personality, is the result of purposeful internal work, its individual professional characteristic, in the process of which the external is processed and assimilated by the personality, generating a conscious ability to solve a specific professional problem and task in a particular situation, the ability to self-improve in one's work; approaches to defining the essence and content of the definition "professional competence of future qualified workers in the service sector" in the context of modern educational transformations were substantiated (personality-oriented; systemic; activity-based; competency-based, integrated).

Keywords: *professional competence, vocational (vocational-technical) education institutions, service sector, qualified worker, professional training, educational trajectory.*

Стаття надійшла до редакції: 9 Липня 2023
Прийнято до друку: 29 Липня 2023